

ΔΗΜΟΣ ΣΑΛΑΜΙΝΑΣ
 Αρ. Πρωτ. 22630
 Παραλήφθηκε 28/8/12

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
 ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ
 ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
 ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
 ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ
 ΣΤΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
 Ε' ΚΛΙΜΑΚΙΟ**

Αθήνα, 27/7/2012

Αρ. Πρωτ.: 42065

Προς: Δήμος Σαλαμίνας

Ταχ. Δ/ση: Βουρνάζου 4 Τσόχα
 Τ.Κ. 10168

Πληροφορίες: *Ε. Στυλιανίδα*
 Τηλέφωνο: 210-64.94.795
 Fax: 210-64.94.769

κ. Κ. Περδικούρης
 τηλ: 213-2027378
 fax: 210-4646190

Θέμα: Κοινοποίηση Πράξης Ελεγκτικού Συνεδρίου

Σας αποστέλουμε αντίγραφο της υπ' αρ. 343/2012 πράξης του Ε' Κλιμακίου Ε.Σ., για τις δικές σας ενέργειες.

Επίσης σας γνωρίζουμε ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 του Ν.3060/2002 (ΦΕΚ 242 Α'), μπορείτε να ασκήσετε, μέσα σε δεκαπέντε ημέρες (15) από την κοινοποίηση της πράξης, αίτηση ανακλήσεως στο αρμόδιο VI Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Τέλος, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 77 παρ.1 του Ν.4055/2012, (ΦΕΚ 51 Α'), η ανωτέρω πράξη πρέπει να κοινοποιηθεί αμελλητί με τηλεομοιοτυπία σε όλους τους συμμετέχοντες στην ελεγχόμενη διαγωνιστική διαδικασία ανάδειξης αναδόχου.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
 ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ Ε' ΚΛΙΜΑΚΙΟΥ
 ΕΥΔΟΞΙΑ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Ε΄ ΚΛΙΜΑΚΙΟ (Β΄ Διακοπών)

ΠΡΑΞΗ 343/ 2012

Με μέλη τους Ευαγγελία-Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Σύμβουλο, ως Πρόεδρο, Ευφροσύνη Παπαδημητρίου, Πάρεδρο και, κωλυομένων όλων των λοιπών Παρέδρων, Χαρίκλεια Ζάχου, Εισηγήτρια.

Συνήλθε στην αίθουσα διασκέψεων του Καταστήματός του στις 20 Ιουλίου 2012, για να ελέγξει τη νομιμότητα του σχεδίου της 1^{ης} Συμπληρωματικής Σύμβασης του έργου «Κατασκευή δευτερεύοντος δικτύου αποχέτευσης ακαθάρτων υδάτων πόλης Σαλαμίνας», τα στοιχεία της οποίας περιήλθαν από το Δήμο Σαλαμίνας στο Ελεγκτικό Συνέδριο στις 9.7.2012 (αριθμ. πρωτ. Ελ.Συν. 40678) και συμπληρώθηκαν στις 17.7.2012 (αριθμ. πρωτ. Ελ.Συν. 42065).

Άκουσε την εισήγηση της Εισηγήτριας Χαρίκλειας Ζάχου.

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε κατά το νόμο

1. Στο άρθρο 30 παρ. 2 του ν. 3669/2008 «Κύρωση της κωδικοποίησης της νομοθεσίας κατασκευής δημοσίων έργων» (ΦΕΚ Α΄ 116), ορίζονται τα ακόλουθα: «α) Πριν από την εκ μέρους του Δημοσίου, των ν.π.δ.δ. και των δημοσίων επιχειρήσεων,

και οργανισμών σύναψη οποιασδήποτε σύμβασης έργου, προϋπολογισμού δαπάνης, χωρίς συνυπολογισμό του αναλογούντος φόρου προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.), μεγαλύτερου του ποσού του ενός εκατομμυρίου (1.000.000) ευρώ, διενεργείται υποχρεωτικά έλεγχος νομιμότητας αυτής από κλιμάκιο του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Αν δεν διενεργηθεί έλεγχος, η σύμβαση που συνάπτεται είναι άκυρη. Για το σκοπό αυτόν υποβάλλεται από την προϊσταμένη αρχή φάκελος με όλα τα σχετικά έγγραφα και στοιχεία, ιδίως δε αυτά των οποίων η έλλειψη επιφέρει κατά την κειμένη νομοθεσία τον αποκλεισμό της συμμετέχουσας στο διαγωνισμό επιχείρησης. Αν ο έλεγχος αποβεί αρνητικός η σύμβαση δεν συνάπτεται. Ο έλεγχος ολοκληρώνεται μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από τη διαβίβαση προς το Ελεγκτικό Συνέδριο του φακέλου. β) Ο προβλεπόμενος από την περίπτωση α' της παρούσας παραγράφου έλεγχος νομιμότητας επί των συγχρηματοδοτούμενων συμβάσεων εκτέλεσης έργων διενεργείται υποχρεωτικά πριν από τη σύναψή τους από κλιμάκιο του Ελεγκτικού Συνεδρίου εφόσον η προϋπολογιζόμενη δαπάνη υπερβαίνει το ποσό των πέντε εκατομμυρίων (5.000.000) ευρώ χωρίς Φ.Π.Α.. Ο έλεγχος αυτός περατώνεται εντός τριάντα (30) ημερολογιακών ημερών από την κατάθεση του σχετικού φακέλου στο Ελεγκτικό Συνέδριο. (...). Περαιτέρω, στο άρθρο 56 του ίδιου ν. 3669/2008, ορίζεται ότι: «Αν υπάρχει ανάγκη να εκτελεσθούν επείγουσες πρόσθετες εργασίες μπορεί να εγκριθεί από την προϊσταμένη αρχή η εκτέλεσή τους πριν από τη σύνταξη Ανακεφαλαιωτικού Πίνακα Εργασιών. Για την έγκριση αυτή η διευθύνουσα υπηρεσία συντάσσει τεχνική περιγραφή των εργασιών, με αιτιολόγηση του επείγοντος και εκτίμηση της δαπάνης, με βάση τις συμβατικές τιμές μονάδας ή ενδεικτικές τιμές για

τυχόν νέες εργασίες. Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να εκτελέσει τις εργασίες αυτές, που επιτρέπεται να περιλαμβάνονται στις σχετικές πιστοποιήσεις και πριν από την έγκριση Ανακεφαλαιωτικού Πίνακα Εργασιών και που ενσωματώνονται στον επόμενο Ανακεφαλαιωτικό Πίνακα Εργασιών. Οι εργασίες για τις οποίες δεν υπάρχει εγκεκριμένη νέα τιμή περιλαμβάνονται στους σχετικούς λογαριασμούς με ενδεικτικές τιμές μειωμένες κατά είκοσι τοις εκατό (20%)». Από το συνδυασμό των παραπάνω διατάξεων, συνάγονται τα εξής: α) Το Κλιμάκιο ελέγχει τη νομιμότητα των πράξεων που εκδίδονται στο πλαίσιο της διαδικασίας για την ανάδειξη αναδόχου δημοσίου έργου, όταν η προϋπολογιζόμενη δαπάνη υπερβαίνει (χωρίς Φ.Π.Α.) το ποσό του 1.000.000 ευρώ - ή των 5.000.000 ευρώ όταν πρόκειται για έργο συγχρηματοδοτούμενο από κοινοτικούς πόρους - καθώς και του σχεδίου της οικίας σύμβασης. Στον έλεγχο αυτό υπάγονται, πλην των αρχικών συμβάσεων δημοσίων έργων και οι συμπληρωματικές αυτών συμβάσεις, ανεξαρτήτως ποσού, διότι αποτελούν παρακολούθημα του αντικειμένου της αρχικής σύμβασης (βλ. απόφ. VI Τμ. 707/2010 κ.ά.). β) Ο ασκούμενος από το Ελεγκτικό Συνέδριο ως άνω ειδικός προληπτικός έλεγχος νομιμότητας, ο οποίος αποτελεί ουσιώδη νομικό τύπο της διαδικασίας σύναψης δημοσίων συμβάσεων, διενεργείται κατά το στάδιο που προηγείται της υπογραφής τους και, κατά μείζονα λόγο, της εκτέλεσής τους, καθόσον αποσκοπεί αφενός μεν, στην εξασφάλιση της διαφάνειας και της αντικειμενικότητας στην ανάθεση των δημοσίων συμβάσεων σημαντικού οικονομικού αντικειμένου, αφετέρου δε, στην πρόληψη τυχόν παραλείψεων ή παραβάσεων της κείμενης νομοθεσίας και συνεπώς, στην αποφυγή κατάρτισης μη νόμιμων συμβάσεων. Υπό την

έννοια αυτή, ο προσυμβατικός έλεγχος νομιμότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου προϋποθέτει κατ' αρχήν έργο «υπό εκτέλεση» - δηλαδή έργο του οποίου οι εργασίες πρόκειται να εκτελεστούν μετά την κρίση του Δικαστηρίου ότι η οικεία διαδικασία είναι νόμιμη - και όχι καταρτισθείσα σύμβαση, η οποία έχει ήδη εκτελεστεί, έστω και μερικώς (βλ. VI Τμ. Ε.Σ. Αποφ. 2753, 1250/2011, 3041/2010 κ.ά.). Εξαιρέσεις από τον κανόνα της - προ της έναρξης εκτελέσεως αρμοδιότητας άσκησης προσυμβατικού ελέγχου, συνιστά 1) η περίπτωση εκ των υστέρων ελέγχου συγκεκριμένων κατηγοριών δημοσίων συμβάσεων μετά από ειδική νομοθετική ρύθμιση, σε εξαιρετικές περιπτώσεις και για λόγους υπερέχοντος δημοσίου συμφέροντος (βλ. άρθρο 39 του ν. 2778/1999 - ΦΕΚ Α' 295, άρθρο 3 του ν. 3060/2002 - ΦΕΚ Α' 242, άρθρο 9 του ν. 3279/2004 - ΦΕΚ Α' 205 και άρθρο 14 του ν. 3335/2005 - ΦΕΚ Α' 95, βλ. VI Τμ. Ε.Σ. Πρ. 15, 80/2005, 105/2008, αποφ. 1468/2009 κ.ά.) και 2) η περίπτωση που το υποβληθέν σχέδιο συμπληρωματικής σύμβασης περιλαμβάνει εργασίες, που φέρονται να έχουν εκτελεσθεί δυνάμει του άρθρου 56 του ν. 3669/2008, εφόσον, όμως, το σχέδιο αυτό δεν έχει ακόμη υπογραφεί, δηλαδή η οικεία σύμβαση δεν έχει ακόμη συναφθεί, διότι, στο μέτρο που δεν αποκλείεται από το νόμο (άρθρα 56 και 57 του ν. 3669/2008) οι ως άνω εργασίες να αποτελέσουν αντικείμενο συμπληρωματικής σύμβασης, συντρεχουσών πάντοτε των νομίμων προϋποθέσεων των άρθρων 56 και 57 του ν. 3669/2008, και ενόψει του σκοπού που η διάταξη του άρθρου 56 εξυπηρετεί και συνίσταται στην άμεση θεραπεία επείγουσας ανάγκης εκτέλεσης πρόσθετων εργασιών, δεν μπορεί παρά η εκτέλεσή τους να προηγείται αναγκαιώς της σύναψης της σύμβασης, με αποτέλεσμα να

διατηρείται η κατά χρόνο αρμοδιότητα του Κλιμακίου να προβεί στον έλεγχο του οικείου σχεδίου αυτής, η οποία, ακολούθως, θα υπογραφεί εφόσον η κρίση του είναι θετική. Κατά συνέπεια, σε περίπτωση που υποβάλλεται στο Κλιμάκιο σύμβαση έργου, αρχική ή συμπληρωματική, μη εμπόστου στις προαναφερθείσες εξαιρέσεις, η οποία έχει ήδη εκτελεστεί, έστω και μερικώς, το Κλιμάκιο στερείται κατ' αρχήν της χρονικής αρμοδιότητας να προβεί στον έλεγχο αυτής και οφείλει να απόσχει αυτού (βλ. VI Τμ. Αποφ. 276, 272/2011, Ε' Κλιμ. Πρ. 570/2011). γ) Η εκτέλεση των «πρόσθετων επειγουσών εργασιών» είναι επιτρεπτή πριν την σύνταξη και έγκριση του Α.Π.Ε. υπό τις αυστηρές προϋποθέσεις του άρθρου 56 του ν.3669/2008, ήτοι αφού η Διευθύνουσα Υπηρεσία συντάξει τεχνική περιγραφή των απαιτούμενων εργασιών (με αιτιολόγηση του επείγοντος και εκτίμηση της δαπάνης) και αφού στη συνέχεια εγκριθεί η διενέργεια αυτών από την Προϊσταμένη Αρχή και δοθεί έγγραφη ή σε άκρας επείγουσες περιπτώσεις, προφορική εντολή της υπηρεσίας προς τον ανάδοχο του αρχικού έργου, η οποία καταχωρείται στο ημερολόγιο αυτού (βλ. Ελ.Συν. Μειζ. Επτ. Συνθ. 513/2012, 2093/2011, VI Τμ. 2496/2012, 3049/2011). δ) Ο έλεγχος του Κλιμακίου αναφορικά με τη συνδρομή των προϋποθέσεων σύναψης συμπληρωματικής σύμβασης, όπως αυτές αναλύονται στην επόμενη σκέψη, καθώς και άλλων τυχόν ουσιωδών νομικών πλημμελειών, εκτείνεται επί του σχεδίου αυτής, του Ανακεφαλαιωτικού Πίνακα Εργασιών (Α.Π.Ε.), καθώς και της αιτιολογικής έκθεσης, που τον συνοδεύει. Επισημαίνεται ότι το Κλιμάκιο, κατά την παρούσα διαδικασία, δεν επιλύει διαφορές, υποκαθιστώντας τα άλλα Δικαστήρια στην αντίστοιχη δικαιοδοσία τους, αλλά ο διενεργούμενος από αυτό έλεγχος σκοπό έχει την προστασία του

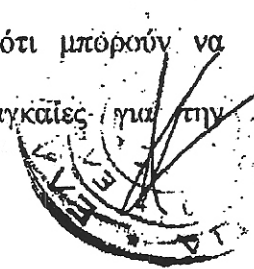
δημοσίου συμφέροντος. Έξλος, όπως παγίως γίνεται δεκτό επί κύριων ή συμπληρωματικών συμβάσεων χρηματοδοτούμενων από εθνικούς πόρους, με τις διατάξεις αυτές, γίνεται έντονη υπόδειξη ταχείας διεκπεραίωσης του ελέγχου νομιμότητας, η τριακονθήμερη όμως, προθεσμία, η οποία τάσσεται για την ολοκλήρωσή του, δεν έχει αποκλειστικό, αλλά ενδεικτικό χαρακτήρα και επομένως, η τυχόν παραβίασή της δεν συνεπάγεται ακυρότητα της πράξης του Κλιμακίου.

Κατόπιν των ανωτέρω, το σχέδιο της 1^{ης} Συμπληρωματικής Σύμβασης του έργου «Κατασκευή δευτερεύοντος δικτύου αποχέτευσης ακαθάρτων υδάτων πόλης Σαλαμίνας», συμβατικού ποσού 7.626.000,00 με Φ.Π.Α (5.039.705,99 ευρώ χωρίς αναθεώρηση και Φ.Π.Α.), παραδεκτός εισάγεται στο Κλιμάκιο για την άσκηση ελέγχου νομιμότητας.

II. Στο άρθρο 31 παρ. 4 περ. α' της οδηγίας 2004/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 31.3.2004 «Περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών» (ΕΕ L 134 της 30.4.2004), η οποία ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με το π.δ. 60/2007 (ΦΕΚ Α' 64/16.3.2007), και υπό τον τίτλο «Περιπτώσεις στις οποίες δικαιολογείται η προσφυγή στη διαδικασία με διαπραγμάτευση, χωρίς δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού», ορίζεται ότι: «Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να συνάπτουν τις δημόσιες συμβάσεις τους προσφεύγοντας σε διαδικασία με διαπραγμάτευση, χωρίς να προηγείται δημοσίευση σχετικής προκήρυξης, στις ακόλουθες περιπτώσεις: 1) (...) 4) Προκειμένου για δημόσιες συμβάσεις έργων και υπηρεσιών: α) όταν αφορούν συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες που δεν περιλαμβάνονταν στην αρχική

κατακυρωθείσα μελέτη ούτε στην αρχική σύμβαση και τα οποία, λόγω μη προβλέψιμων περιστάσεων, κατέστησαν αναγκαία για την εκτέλεση των εργασιών ή της υπηρεσίας, όπως περιγράφεται στην αρχική σύμβαση, υπό την προϋπόθεση ότι η ανάθεση γίνεται στον οικονομικό φορέα που εκτελεί τις υπηρεσίες αυτές ή την υπηρεσία αυτή, εφόσον τα συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες είτε δεν μπορούν, από τεχνική ή οικονομική άποψη, να διαχωρισθούν από την αρχική σύμβαση χωρίς να δημιουργηθούν μείζονα προβλήματα για τις αναθέτουσες αρχές είτε μπορούν να διαχωριστούν από την εκτέλεση της αρχικής σύμβασης, πλην όμως είναι απόλυτα αναγκαία για την ολοκλήρωσή της. Το σωρευτικό ποσό των συναπτομένων συμβάσεων συμπληρωματικών έργων ή υπηρεσιών δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το 50% του ποσού της αρχικής σύμβασης» (βλ. το αντίστοιχο άρθρο 125 εδ. δ του ν. 3669/2008). Περαιτέρω, στο άρθρο 57 του ν.3669/2008, ορίζεται ότι: «1. Το έργο εκτελείται σύμφωνα με τη σύμβαση και τα τεύχη και σχέδια που τη συναδεύουν. Ο φορέας κατασκευής του έργου έχει το δικαίωμα, αν προκύψει ανάγκη εκτέλεσης συμπληρωματικών εργασιών, που δεν περιλαμβάνονται στο αρχικό ανατεθέν έργο ούτε στην πρώτη συναφθείσα σύμβαση και οι οποίες κατέστησαν αναγκαίες λόγω απρόβλεπτων περιστάσεων κατά την εκτέλεση του έργου, όπως αυτό περιγράφεται στην αρχική σύμβαση, να συνάπτει σύμβαση με τον ανάδοχο του έργου, με την προϋπόθεση ότι οι συμπληρωματικές εργασίες δεν μπορούν τεχνικά ή οικονομικά να διαχωριστούν από την κύρια σύμβαση, χωρίς να δημιουργήσουν μείζονα προβλήματα για τις αναθέτουσες αρχές ή όταν αυτές οι εργασίες, μολονότι μπορούν να διαχωριστούν από την αρχική σύμβαση, είναι απόλυτα αναγκαίες για την

τελειοποίησή της. Το συνολικό ποσό των συμβάσεων αυτών δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσοστό του πενήντα τοις εκατό (50%) του ποσού της αρχικής σύμβασης, στο οποίο συμπεριλαμβάνεται και η αμοιβή για τη σύνταξη των τυχόν απαιτούμενων μελετών για τις συμπληρωματικές εργασίες. Η εκτέλεση των συμπληρωματικών εργασιών είναι υποχρεωτική για τον ανάδοχο του έργου και προκειμένου να υπογραφεί η σύμβαση για την εκτέλεσή τους, απαιτείται γνώμη του οικείου τεχνικού συμβουλίου (...)

2. Κάθε σύμβαση επόμενη της αρχικής συνοδεύεται από Ανακεφαλαιωτικό Πίνακα Εργασιών (Α.Π.Ε.) που περιλαμβάνει ιδίως τις ενδείξεις των εργασιών, τις τιμές μονάδας των εργασιών, τα μεγέθη των ποσοτήτων, τις δαπάνες του προϋπολογισμού του αρχικά ανατεθέντος έργου, του προϋπολογισμού της αμέσως προηγούμενης σύμβασης και του προϋπολογισμού της προς κατάρτιση νέας σύμβασης. Περιλαμβάνει ακόμη και τις δαπάνες των απρόβλεπτων, καθώς και την προβλεπόμενη δαπάνη για αναθεώρηση και Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.).

3. Με τα ποσά των απρόβλεπτων δαπανών (απρόβλεπτα) που περιλαμβάνονται στην αρχική σύμβαση καλύπτονται ιδίως δαπάνες που προκύπτουν από εφαρμογή νέων κανονισμών ή κανόνων που καθιερώθηκαν ως υποχρεωτικοί μετά την ανάθεση του έργου, καθώς και από προφανείς παραλείψεις ή σφάλματα της προμέτρησης της μελέτης, ή από απαιτήσεις της κατασκευής οι οποίες καθίστανται απαραίτητες για την αρτιότητα και λειτουργικότητα του έργου, παρά την πλήρη εφαρμογή των σχετικών προδιαγραφών κατά την κατάρτιση των μελετών του έργου και υπό την προϋπόθεση να μην τροποποιείται το "βασικό σχέδιο" του έργου, δηλαδή η όλη κατασκευή, καθώς και τα βασικά διακριτά στοιχεία της, όπως προβλέπονται από την αρχική

σύμβαση. Για τη διύλιση των απρόβλεπτων δαπανών συντάσσεται Α.Π.Ε. που δεν μπορεί να συμπεριλάβει συμπληρωματικές εργασίες, οι οποίες κατέστησαν αναγκαίες λόγω απρόβλεπτων περιστάσεων (...). Εξάλλου, στο άρθρο 37 του ν.3028/2002 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς» (ΦΕΚ Α' 153) ορίζεται ότι: «1. Η ανασκαφή για τη διάσωση μνημείου που αποκαλύπτεται κατά την εκτέλεση τεχνικού έργου, δημοσίου ή ιδιωτικού ή εξαιτίας φυσικού φαινομένου ή τυχαίου γεγονότος ή παράνομης ανασκαφικής ενέργειας (σωστική ανασκαφή) διενεργείται από την Υπηρεσία. 2. (...) 6. Η σωστική ανασκαφή χρηματοδοτείται από τον κύριο του έργου εφόσον πρόκειται για δημόσιο τεχνικό έργο υπό την έννοια του ν.1418/1984 (ΦΕΚ 55 Α'), όπως αυτός ισχύει κάθε φορά, (...)» (Ελ.Συν. VI Τμ. 1651/2011, Ε Κλμ. 272/2012).

Από το συνδυασμό των ανωτέρω διατάξεων, συνάγονται τα ακόλουθα: α) Η σύναψη συμπληρωματικών συμβάσεων με τον ανάδοχο ήδη εκτελούμενου δημόσιου έργου αποτελεί εξαιρετική διαδικασία ανάθεσης εκτέλεσης εργασιών και για το λόγο αυτό εφαρμόζεται μόνο υπό τις καθοριζόμενες στο νόμο προϋποθέσεις, αφού συνιστά παρέκκλιση από τις αρχές της διαφάνειας, της ισότητας συμμετοχής στις διαδικασίες για την κατάρτιση δημοσίων συμβάσεων και του ελεύθερου ανταγωνισμού. Ειδικότερα, ως συμπληρωματικές εργασίες θεωρούνται εκείνες, για τις οποίες συντρέχουν σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις: i) παρουσιάζουν αναγκαία συνάφεια με το έργο και δεν περιλαμβάνονται στην αρχικά συναφθείσα σύμβαση, ii) κατέστησαν αναγκαίες κατά την τεχνική εκτέλεση του έργου, όπως αυτό περιγράφεται στην αρχική σύμβαση, λόγω απρόβλεπτων περιστάσεων και iii) είτε δεν μπορούν τεχνικά ή οικονομικά να διαχωριστούν από την αρχική σύμβαση, χωρίς να δημιουργηθούν

μίζονα προβλήματα για την αναθέτουσα αρχή, είτε, παρά τη δυνατότητα διαχωρισμού τους, είναι απόλυτα αναγκαίες για την τελειοποίησή της. Το συνολικό ποσό των συμπληρωματικών συμβάσεων δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσοστό του πενήντα τοις εκατό (50%) του ποσού της αρχικής σύμβασης, συμπεριλαμβανομένης και της αμοιβής για τη σύνταξη των τυχόν απαιτούμενων μελετών για τις συμπληρωματικές εργασίες. Ως απρόβλεπτες περιστάσεις νοούνται αιφνίδια πραγματικά γεγονότα, τα οποία δεν ανάγονται στο χρόνο κατάρτισης της αρχικής σύμβασης και αντικειμενικά δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθούν, σύμφωνα με τους κανόνες της ανθρώπινης εμπειρίας και λογικής, και να ενταχθούν στο αρχικό έργο και τη συναφθείσα σύμβαση, μολονότι η μελέτη (οριστική ή προμελέτη), με βάση την οποία προσδιορίστηκε το τεχνικό αντικείμενο του έργου, υπήρξε πλήρης και ακριβής. Οι περιστάσεις που επικαλείται η αναθέτουσα αρχή για την αιτιολόγηση του απρόβλεπτου, η οποία φέρει και το σχετικό βάρος απόδειξης (βλ. Ελ.Συν. VI Τμ. 2066/2010, 3359, 2502, 1780/2009), δεν πρέπει να απορρέουν από δική της ευθύνη (βλ. Ελ.Συν. VI Τμ. 707/2010). Εξάλλου, δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να θεωρηθούν ως «συμπληρωματικές εργασίες» οφειλόμενες σε απρόβλεπτα γεγονότα, εκείνες που αφορούν σε επέκταση του τεχνικού αντικειμένου του έργου ή στη βελτίωση της ποιότητάς του, με υλικά ή μεθόδους μη προδιαγραφόμενες στα οικεία συμβατικά τεύχη, καθόσον είναι ανεπίτρεπτη η εκ των υστέρων μεταβολή του αντικειμένου του έργου, που δεν ήταν γνωστή στο σύνολο των διαγωνιζομένων κατά τα χρόνο υποβολής της προσφοράς τους και δεν αποτέλεσε τη βάση της διαδικασίας ανάδειξης αναδόχου (βλ. Ελ.Συν. VI Τμ. 1648, 91/2011). Ομοίως, δεν αποτελούν

απρόβλεπτες περιστάσεις ή εφαρμογή νέων κανονισμών ή κανόνων, που καθιερώθηκαν ως υποχρεωτικοί μετά την ανάθεση του έργου, καθώς και παραλείψεις ή σφάλματα της προμήτρησης της μελέτης, δοθέντος ότι οι εργασίες που προκύπτουν από τις προαναφερόμενες περιστάσεις καλύπτονται αποκλειστικά και υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις από το κονδύλιο των απροβλέπτων που περιλαμβάνεται στην αρχική σύμβαση (βλ. Ελ.Συν. VI Τμ. 2256/2011, 2063/2010). Τέλος, η απόφαση του αρμόδιου οργάνου περί προσφυγής στην ανωτέρω διαδικασία ανάθεσης πρέπει, ως εκ της φύσης της, να είναι ειδικώς και επαρκώς αιτιολογημένη, ώστε να καθίσταται εφικτός ο έλεγχος νομιμότητάς της από το Ελεγκτικό Συνέδριο (βλ. Ελ.Συν. VI Τμ. 2066, 285, 136/2010).

III. Στην προκειμένη περίπτωση, από το σύνολο των υποβληθέντων ενώπιον του Κλιμακίου τούτου στοιχείων (αρχικών και συμπληρωματικών), προκύπτουν τα ακόλουθα:

i. Αντικείμενο του αρχικού, συγχρηματοδοτούμενου από κοινοτικούς πόρους έργου, ο προϋπολογισμός του οποίου ανερχόταν σε 24.335.500 ευρώ, ήταν η κατασκευή του δευτερευόντος δικτύου αποχέτευσης ακαθάρτων υδάτων της πόλης της Σαλαμίνας και ειδικότερα: η εκπόνηση όλων των απαιτούμενων μελέτων, προμήθειας και εγκατάστασης του προβλεπόμενου εξοπλισμού για την κατασκευή δικτύου αποχέτευσης με σύστημα αναρρόφησης τμημάτων του ανατολικού και δυτικού τομέα της πόλης της Σαλαμίνας, συμπεριλαμβανομένων των καταθλιπτικών αγωγών, όπως οριοθετούνται στα σχέδια των οριζοντιογραφιών και τα οποία, λόγω του υψηλού υδροφόρου ορίζοντα, του ανάγλυφου του εδάφους, καθώς και της

σύστασης αυτού, επρόκειτο να μελετηθούν και κατασκευαστούν υποχρεωτικά με το σύστημα αναρρόφησης (vacuum), η εκπόνηση των απαιτούμενων μελετών, κατασκευή και ηλεκτρομηχανολογικό εξοπλισμό των απαιτούμενων αντλιοστασίων, η εκπόνηση μελέτης εφαρμογής του έργου, σύμφωνα με την τεχνική μελέτη προσφοράς τους αναδόχου και η κατασκευή δικτύου αποχέτευσης με βαρυτικό σύστημα στα υπόλοιπα τμήματα του ανατολικού και δυτικού τομέα της πόλης.

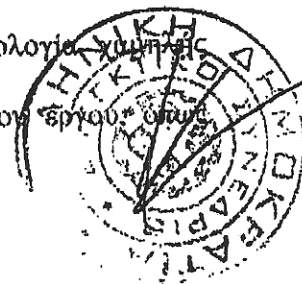
ii. Με την 90/2007 απόφαση της Δημορχιακής Επιτροπής του Δήμου Σαλαμίνας, κατακυρώθηκε το αποτέλεσμα του ανοικτού διαγωνισμού για την ανάδειξη αναδόχου του έργου «Κατασκευή δευτερεύοντος δικτύου αποχέτευσης ακαθάρτων υδάτων πόλης Σαλαμίνας» με μεικτό σύστημα υποβολής προσφορών α) μελέτη κατασκευή που αφορούσε στην κατασκευή του δικτύου αποχέτευσης με σύστημα αναρρόφησης και β) επι μέρους ποσοστών έκπτωσης που αφορούσε στην κατασκευή τμήματος του δικτύου αποχέτευσης, με βαρυτικό σύστημα, στην εργοληπτική επιχείρηση «ΓΗΓΕΡΤΟΝ Α.Ε.», που προσέφερε έκπτωση 1%, έναντι συμβατικής δαπάνης (24.092.145,00 ευρώ, συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α.). Το οικείο σχέδιο σύμβασης υποβλήθηκε προς έλεγχο ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου το οποίο με την 834/2007 πράξη του Ε' Κλιμακίου έκρινε ότι κωλύεται η υπογραφή του. Ακολούθως, με τη 19/2008 πράξη του VI Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, μετά από αίτηση ανάκλησης του Δήμου Σαλαμίνας ανακλήθηκε η προαναφερόμενη πράξη του Ε Κλιμακίου. Η δε σύμβαση μεταξύ του Δήμου Σαλαμίνας και της εργοληπτικής επιχείρησης «ΓΗΓΕΡΤΟΝ Α.Ε.» υπογράφηκε στις 27.2.2008 (αριθμ. πρωτ. 3910/27.2.2008). Στη συνέχεια, με την 86/21.3.2008 απόφαση

Συμβουλίου εγκρίθηκε η σύσταση της κατασκευαστικής κοινοπραξίας «ΓΗΓΕΡΤΟΝ Α.Ε. - ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΑΤΕΗ» με ποσοστά συμμετοχής 70% και 30%, αντίστοιχα, για την εκτέλεση του ανωτέρω έργου. Με την 160/20.5.2011 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Σαλαμίνας εγκρίθηκε η υποκατάσταση του μέλους της κοινοπραξίας «ΓΗΓΕΡΤΟΝ Α.Ε.» από την εταιρεία «ΑΚΩΝ ΤΕΧΝΙΚΗ Α.Ε.».

iii. Η συνολική προθεσμία εκτέλεσης του έργου ορίστηκε σε 20 μήνες ήτοι μέχρι 27.10.2009. Με την 252/16.10.2009 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Σαλαμίνας εγκρίθηκε κατά πλειοψηφία παράταση της προθεσμίας περαίωσης του έργου, μέχρι 31.3.2010. Στη συνέχεια, με την 77/23.3.2010 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου εγκρίθηκε παράταση της προθεσμίας περαίωσης του έργου κατά 8 μήνες, ήτοι μέχρι 31.11.2010. Με την 333/21.9.2010 όμοια απόφαση παρατάθηκε η προθεσμία περαίωσης του έργου κατά 11 μήνες, ήτοι μέχρι 26.6.2012 και τέλος με την 135/6.6.2012 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου εγκρίθηκε νέα παράταση της προθεσμίας περαίωσης του έργου, κατά 3 μήνες, ήτοι μέχρι 26.9.2012.

iv. Όπως προκύπτει από την τεχνική περιγραφή το αντικείμενο του έργου ήταν η κατασκευή του δευτερεύοντος δικτύου αποχέτευσης ακαθάρτων υδάτων. Το δε συνολικό μήκος των αγωγών κατανέμεται σε διάφορους δρόμους. Στο δε τιμολόγιο μελέτης που αφορά το δίκτυο αποχέτευσης με βαρυτικό σύστημα καθώς και στο τιμολόγιο προμελέτης που αφορά τα έργα ανυρρόφησης περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων: οι δαπάνες καθυστερήσεων, μειωμένης απόδοσης και μετακινήσεων μηχανημάτων και προσωπικού, εκτέλεσης των έργων με μεθοδολογία χαμηλής παραγωγικότητας λόγω των συναντώμενων εμποδίων στο χώρο του έργου.

αρχαιολογικών ευρημάτων, δικτύων Ο.Κ.Ω. κλπ. και των παρεμβάσεων που θα προβάλλουν οι αρμόδιοι για αυτά τα εμπόδια φορείς (ΥΠ.ΠΟ., ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΕΥΔΑΠ και λοιποί οργανισμοί κοινής ωφέλειας), όπως επίσης και η κατασκευή των έργων, κατά φάσεις, από τη συνάντηση των παραπάνω εμποδίων, καθώς και λόγω των δυσχερειών που θα προκύψουν από την υπάρχουσα κυκλοφορία (πεζών, οχημάτων και λοιπών μέσων μετακίνησης του κοινού γενικά), (άρθρο 1.3.13), οι σχετικές μελέτες αντιμετώπισης των εμποδίων που θα συναντηθούν στο χώρο εκτέλεσης του έργου, όπως αρχαιολογικά ευρήματα, θεμέλια, υδάτινοι ορίζοντες, δίκτυα Οργανισμών Κοινής Ωφέλειας (ΟΚΩ) (άρθρο 1.3.15), οι δαπάνες των κάθε είδους αντλήσεων για την αντιμετώπιση όλων των επιφανειακών, υπογείων και πηγαιών νερών (1.3.19), οι δαπάνες για την εξασφάλιση της αδιάκοπης λειτουργίας όσων δικτύων των Ο.Κ.Ω. διέρχονται από τον χώρο ή επηρεάζονται από τον τρόπο εκτέλεσης του έργου, καθώς και οι δαπάνες για άρση τυχόν προβλημάτων από την εκτέλεση των εργασιών, την αποκλειστική ευθύνη των οποίων θα φέρει τόσο αστικά όσο και ποινικά και μέχρι περαίωσης των εργασιών, ο ανάδοχος του έργου. (1.3.24). Περαιτέρω στο τιμολόγιο μελέτης για το δίκτυο αποχέτευσης με βαρυντικό σύστημα ορίζεται στο άρθρο 1 ότι: «Για την πλήρη κατασκευή ενός μέτρου μήκους αγωγού αποχέτευσης ακαθάρτων υδάτων (...) στην όλη δαπάνη κατασκευής του αγωγού σύμφωνα με τη μελέτη του έργου περιλαμβάνεται: Η αναγνώριση του εδάφους και εκτέλεση των απαιτούμενων ερευνών, (ερευνητικών τομών και γεωτρήσεων) τόσο για τη γνώση της φύσεως του εδάφους, όσο και την ενημέρωση για τη θέση και το είδος των αγωγών Ο.Κ.Ω. που πρόκειται πιθανόν να συναντηθούν και κατά τα λοιπά ως τη

«...» και στο άρθρο 4 (Πλήρη αποκατάσταση τομής οδοστρώματος) ότι: «(...) Πλήρης αποκατάσταση της τομής του ασφαλτικού οδοστρώματος που δημιουργήθηκε, εξαιτίας της εκσκαφής ορύγματος, καθώς επίσης αποκατάσταση του εκατέρωθεν της τομής τμήματος της οδού σε συνολικό πλάτος έως 5,00μ είτε με πλήρη αποκατάσταση είτε μέσω φρεζαρίσματος (όπως απαιτηθεί από την κατάσταση του οδοστρώματος) (...)». Στο δε τιμολόγιο προμελέτης (έργα αναρρόφησης) αναφέρεται ότι στις τιμές του τιμολογίου περιλαμβάνεται κάθε δαπάνη γενικά έστω κι αν δεν κατονομάζεται ρητά αλλά είναι απαραίτητη για την πλήρη και έντεχνη εκτέλεση της μονάδας κάθε εργασίας. Στην Ειδική Συγγραφή Υποχρεώσεων (Ε.Σ.Υ.), καθορίζονται οι ειδικοί όροι, στους οποίους υπόκειται η κατασκευή του έργου. Ενδεικτικά, αναφορικά με τις ειδικότερες υποχρεώσεις της αναδόχου, ορίζονται τα εξής: Άρθρο 11 (Μελέτη των συνθηκών του Έργου): «11.1. Η έννοια της επίδοσης της προσφοράς του αναδόχου είναι ότι είχε και έλαβε υπόψη του κατά τη σύνταξη της τις γενικές και τοπικές συνθήκες του έργου δηλαδή τις διάφορες θέσεις που θα εκτελεστούν οι εργασίες, (...) 11.2. Πέρα από τα αναφερόμενα ο εργολάβος με την προσφορά του αναγνωρίζει ότι έλαβε υπόψη τις καιρικές συνθήκες που επικρατούν στις περιοχές του έργου, την διαίτα των υπόγειων νερών όπως και οποιεσδήποτε άλλες τοπικές, ειδικές και γενικές συνθήκες και ζητήματα που μπορεί να προκύψουν τα οποία με οποιονδήποτε τρόπο μπορούν να επηρεάσουν και αυτά το κόστος των κατασκευών. (...)» Άρθρο 17 (Ειδικό όροι που έπечουν θέση συμπληρωματικών προδιαγραφών): «17.1. Οι εκσκαφές των χανδάκων και των χώρων θεμελίωσης με μηχανικά μέσα δεν επιμετρούνται ξεχωριστά, σε περιοχή εντός της

οποίας υφίστανται υπόγεια ύδατα. Επιπλέον δεν προβλέπεται ιδιαίτερη αποζημίωση, εφόσον απαιτείται άντληση υπόγειων υδάτων. Η δαπάνη αυτών περιλαμβάνεται στις κατ' αποκοπή τιμές των άρθρων του τιμολογίου σε ότι αφορά το τμήμα του έργου που δημοπρατείται με το σύστημα προσφοράς που περιλαμβάνει μελέτη-κατασκευή και στις τιμές του αντίστοιχου τιμολογίου για το τμήμα του έργου που δημοπρατείται με το σύστημα προσφοράς επι μέρους ποσοστών έκπτωσης (...). Τέλος στη Γενική Συγγραφή Υποχρεώσεων (Γ.Σ.Υ.) προβλέπονται τα εξής: Άρθρο 4 (μελέτη των συνθηκών κατασκευής του έργου) «1. Η με την υποβολή προσφοράς συμμετοχή στη δημοπρασία αποτελεί ακαταμάχητο τεκμήριο ότι οι διαγωνιζόμενοι έχουν επισκεφθεί και ελέγξει πλήρως τη φύση και την τοποθεσία της περιοχής έργου και έχουν πλήρη γνώση των γενικών και τοπικών συνθηκών κατασκευής αυτού. (...) Θα πρέπει να είναι ενήμεροι για (...) τις διάφορες διακυμάνσεις της στάθμης των υδάτων των ποταμών, χειμάρρων, παλίρροιας ή παρόμοιες φυσικές συνθήκες, για τη διαμόρφωση και κατάσταση του εδάφους, (...) καθώς και για οποιοδήποτε άλλα θέματα τα οποία με οποιονδήποτε τρόπο μπορούν να επηρεάσουν τις εργασίες, την πρόοδο ή το κόστος τους, σε συνδυασμό με τους όρους της Σύμβασης. (...)», Άρθρο 15^ο (εγκαταστάσεις επιχειρήσεων και Οργανισμών Κοινής Ωφέλειας) «1. Ο ανάδοχος θα πρέπει να έχει υπ' όψιν του, ότι ενδέχεται στην περιοχή του έργου να υφίστανται εναέριες ή υπόγειες εγκαταστάσεις ΟΚΩ ή ΝΙΙΔΔ ή Επιχειρήσεων, οι οποίες θα πρέπει να μετατοπισθούν από τους κατόχους τους. 2. Με τις εργασίες αυτές δε θα έχει καμία οικονομική ή τεχνική ανάμιξη ο ανάδοχος (...) έχει όμως υποχρέωση να διευκολύνει απροφάσιστα την εκτέλεση των πιο πάνω εργασιών, χωρίς να δικαιούται

για το λόγο αυτό ιδιαίτερη αποζημίωση για καθυστέρηση ή δυσχέρειες που θα προκληθούν στις εργασίες που εκτελεί ο ίδιος.».

ν. Περαιτέρω, σύμφωνα με την από 16.7.2012 βεβαίωση του Διευθυντή της Διεύθυνσης Τεχνικών Υπηρεσιών του Δήμου Σαλαμίνας «οι εργασίες που αποτελούν αντικείμενο της ελεγχόμενης συμπληρωματικής σύμβασης δεν έχουν εκτελεστεί εκτός από μέρος των αντλήσεων και τμήμα των φρεατοπασσάλων που εκτελέστηκαν για λόγους ασφαλείας του έργου, (αποφυγή πλημμύρας του έργου) κατόπιν εντολής της Διευθύνουσας υπηρεσίας», σύμφωνα δε με το από 18.7.2012 έγγραφο του ως άνω Διευθυντή η δαπάνη των εργασιών που έχουν εκτελεστεί και έχουν περιληφθεί στην 1^η συμπληρωματική σύμβαση για μιν. την κατασκευή των φρεατοπασσάλων ανέρχεται στο ποσό των 26.300 ευρώ, για δε, τη χρήση του αντλητικού συστήματος στο ποσό των 153.300 ευρώ. Σύμφωνα δε με τις προσκομιζόμενες σελίδες του ημερολογίου εργασιών του έργου, προκύπτουν τα εξής: α) στις 2.12.2009 δόθηκε εντολή στην ανάδοχο «λόγω του υψηλού υδροφόρου ορίζοντα και την μεγάλη ποσότητα εισρέοντος ύδατος εντός του κατασκευασμένου τμήματος του ανατολικού αντλιοστασίου και προκειμένου να προστατευτούν οι εκτελεσμένες εργασίες, καθώς και να μπορούν να εκτελεστούν οι εναπομείνουσες εργασίες» να εγκαταστήσει επαρκές αντλητικό συγκρότημα, το οποίο θα λειτουργεί σε 24ωρη βάση, θα ελέγχεται και θα συντηρείται από το προσωπικό της καθ' όλη τη διάρκεια της διακοπής και για όσο απαιτηθεί, β) στις 26.7.2011 δόθηκε εντολή στην ανάδοχο «λόγω του υψηλού υδροφόρου ορίζοντα και της μεγάλης ποσότητας εισρέοντος ύδατος και για την προστασία προσωπικού, εξοπλισμού και κατασκευών του δυτικού αντλιοστασίου» να

εγκαταστήσει επαρκές αντλητικό συγκρότημα, το οποίο θα λειτουργεί σε 24ωρη βάση το οποίο θα ελέγχεται και θα συντηρείται όσο απαιτηθεί και γ) στις 14.2.2012 δόθηκε εντολή στην ανάδοχο «για την κατασκευή της σύνδεσης των συλλεκτήριων αγωγών με το ανατολικό αντλιοστάσιο και προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι καταπτώσεις του εδάφους, λόγω υψηλού υδροφόρου ορίζοντα και παρακείμενων αγωγών ομβρίων και ύδρευσης» να προχωρήσει στην κατασκευή του απαραίτητου συστήματος αντιστήριξης πρανών με αλληλοτεταμένους φρεατοπασσάλους.

νί. Με την 177/28.6.2012 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Σαλαμίνας, κατόπιν της Β-9/14.6.2012 γνωμοδότησης του συμβουλίου Δημοσίων Έργων της Περιφέρειας Αττικής, εγκρίθηκαν ο 3ος Α.Π.Ε. και το 3^ο Π.Κ.Τ.Μ.Ν.Ε. καθώς και η σύναψη της 1^{ης} Συμπληρωματικής Σύμβασης ποσού 7.626.000 ευρώ με Φ.Π.Α. για το έργο «Κατασκευή Δευτερεύοντος Δικτύου Αποχέτευσης Ακαθάρτων Υδάτων Πόλης Σαλαμίνας», η δαπάνη της οποίας πρόκειται να καλυφθεί από Σ.Α.Τ.Α. και επιχορήγηση του Υπουργείου Οικονομικών, μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων και υπερβαίνει την αρχική συμβατική δαπάνη, κατά τους υπολογισμούς της υπηρεσίας, κατά ποσοστό 25,35%. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση, που συνοδεύει τον 3ο Α.Π.Ε., οι ομάδες εργασιών που αποτελούν αντικείμενο της 1^{ης} συμπληρωματικής σύμβασης, είναι οι εξής: Ι. Βαρυτικό Σύστημα: α) κατασκευή δικτύου αγωγών, συνολικού ποσού 2.044.065,76 ευρώ (ΑΤ1α-1β-1γ-1ε, ΑΤ2α, ΑΤ4α, ΝΤ3/7, ΝΤ2/1, ΝΤ3/8, ΝΤ3/9, ΝΤ3/10, ΝΤ3/11, ΝΤ3/12, ΝΤ3/13, β) Αποκατάσταση οδοστρώματος ποσού 993.062,84 ευρώ (ΝΤ3/14, ΝΤ3/15, ΝΤ3/16, ΝΤ3/17, ΝΤ3/18, ΝΤ3/19, ΝΤ3/20, ΝΤ3/21, ΝΤ3/22, ΝΤ3/23, ΝΤ3/24, ΝΤ3/25, ΝΤ3/26, ΝΤ3/27, ΝΤ3/28, ΝΤ3/29, ΝΤ3/30, ΝΤ3/31, ΝΤ3/32, ΝΤ3/33, ΝΤ3/34, ΝΤ3/35, ΝΤ3/36, ΝΤ3/37, ΝΤ3/38, ΝΤ3/39, ΝΤ3/40, ΝΤ3/41, ΝΤ3/42, ΝΤ3/43, ΝΤ3/44, ΝΤ3/45, ΝΤ3/46, ΝΤ3/47, ΝΤ3/48, ΝΤ3/49, ΝΤ3/50, ΝΤ3/51, ΝΤ3/52, ΝΤ3/53, ΝΤ3/54, ΝΤ3/55, ΝΤ3/56, ΝΤ3/57, ΝΤ3/58, ΝΤ3/59, ΝΤ3/60, ΝΤ3/61, ΝΤ3/62, ΝΤ3/63, ΝΤ3/64, ΝΤ3/65, ΝΤ3/66, ΝΤ3/67, ΝΤ3/68, ΝΤ3/69, ΝΤ3/70, ΝΤ3/71, ΝΤ3/72, ΝΤ3/73, ΝΤ3/74, ΝΤ3/75, ΝΤ3/76, ΝΤ3/77, ΝΤ3/78, ΝΤ3/79, ΝΤ3/80, ΝΤ3/81, ΝΤ3/82, ΝΤ3/83, ΝΤ3/84, ΝΤ3/85, ΝΤ3/86, ΝΤ3/87, ΝΤ3/88, ΝΤ3/89, ΝΤ3/90, ΝΤ3/91, ΝΤ3/92, ΝΤ3/93, ΝΤ3/94, ΝΤ3/95, ΝΤ3/96, ΝΤ3/97, ΝΤ3/98, ΝΤ3/99, ΝΤ3/100).

NT3/25, NT3/26, NT3/17, NT3/28), Π. Δίκτυο αναρρόφησης: γ) υδραυλικές εργασίες για το αποχευτικό δίκτυο απορρόφησης vacuum ανατολικού τμήματος ποσού 61.693,16 ευρώ, δ) κατασκευή υποσταθμού ποσού 316.800 ευρώ (NT3/29) και ε) οικοδομικές εργασίες αντλιοστασίων συνολικού ποσού 502.669,32 ευρώ (NT3/29, NT3/30, NT3/31, NT3/25, NT3/26, NT3/20, NT3/21, NT3/32). Επίσης προβλέπεται δαπάνη ποσού 200.000 ευρώ για την απασχόληση του απαραίτητου προσωπικού της αρχαιολογίας για την διεξαγωγή αρχαιολογικών εργασιών κατά την εκτέλεση των εργασιών εκσκαφής του έργου, η οποία δαπάνη όμως τοποθετείται εκτός συμβατικής δαπάνης σύμφωνα με την εγκύκλιο 9/14.4.1997 σε συνδυασμό με το ν.3028/2002. Η δαπάνη αυτή προκύπτει μετά το αριθμ.πρωτ. 6683/4.6.2008 έγγραφο της ΚΣΓΓ' Εφορίας Προϊστορικών και Κλασσικών Αρχαιοτήτων και προβλέπεται να καλυφθεί απολογιστικά. Η ανάγκη εκτέλεσης των ως άνω ομάδων εργασιών αποδίδεται σύμφωνα με την οικεία αιτιολογική έκθεση που συνοδεύει τον 3^ο Α.Π.Ε., στα εξής: α) ως προς την εργασία κατασκευής νέου δικτύου αγωγών στο γεγονός ότι ενώ, κατά τη μελέτη του έργου, είχε ληφθεί υπόψη «(από πληροφορίες ή από στοιχεία της ΕΥΔΑΠ) η ύπαρξη αγωγών λυμάτων, οι οποίοι συνδέονται με το κατασκευαζόμενο δίκτυο της αρχικής σύμβασης», κατά το στάδιο της κατασκευής διαπιστώθηκε ότι οι εν λόγω αγωγοί δεν είναι αμιγείς αγωγοί λυμάτων, αλλά παντοροϊκοί αγωγοί, οι οποίοι αποχέτευαν λύματα και όμβρια ύδατα των κατοικιών στις συγκεκριμένες οδούς. Για το λόγο αυτό δεν ήταν δυνατόν για «λόγους τεχνικούς (κανονισμών και υγιεινής)» να συνδεθούν με το νέο δίκτυο λυμάτων αλλά και να διαχωριστούν από το έργο χωρίς να δημιουργηθούν μεξίονα προβλήματα τεχνικά, υγιεινής αλλά και κοινωνικά. Κατά

συνέπεια, δημιουργήθηκε, σύμφωνα με την οικεία αιτιολογική έκθεση, η ανάγκη να διαχωριστούν οι αγωγοί λιμάτων με την κατασκευή συμπληρωματικών νέων, οι οποίοι θα συνδεθούν με τους ήδη κατασκευασμένους με την αρχική σύμβαση. Η λύση αυτή σύμφωνα με την αναθέτουσα αρχή είναι αναπόφευκτη καθόσον, τεχνικά οι αγωγοί αυτοί δεν μπορούν να διαχωριστούν από το αρχικό έργο, αφού οι εξυπηρετούμενες κατοικίες και οι λοιπές εγκαταστάσεις δεν διαθέτουν άλλο τρόπο να εξυπηρετηθούν (π.χ. βόθρους), ούτε είναι δυνατόν να αποχετεύονται με τα όμβρια στη θάλασσα. Επίσης υποστηρίζεται ότι η χρήση των υφιστάμενων αγωγών, ως αγωγών λιμάτων, με αποκλεισμό των όμβριων υδάτων είναι τεχνικά μη ενδεδειγμένη, καθόσον το δίκτυο αυτό είναι μεγάλων διατομών και δεν μπορεί να συνδεθεί σε εκείνο των λιμάτων, αλλά και η κατάργηση των αποχετεύσεων των όμβριων και η ελεύθερη ροή τους στις οδούς είναι κοινωνικά μη αποδεκτή αλλά και επικίνδυνη για την περίπτωση έντονων βροχοπτώσεων. Με την παρούσα (...) προτείνεται η κατασκευή αγωγού ακαθάρτων (μήκους 5600μ περίπου) και η σύνδεση του με το δίκτυο το οποίο έχει κατασκευαστεί με την αρχική εργολαβία». β) Ως προς τις εργασίες που αφορούν την αποκατάσταση των οδοστρωμάτων στις οδούς, όπου διέρχονται οι αγωγοί, στην οικεία έκθεση αναφέρεται ότι «η ανάγκη αποκατάστασης των οδοστρωμάτων στις οδούς που διέρχονται οι προτεινόμενοι αγωγοί, σε συνδυασμό με την έκταση της κατασκευής του δικτύου αποχέτευσης του έργου, τη μεγάλη πυκνότητα των διασταυρούμενων δικτύων ΟΚΩ, τα οποία είτε υπέστησαν βλάβες, είτε η αποκατάσταση των παλαιών σκαμμάτων ήταν διαφορετικών προδιαγραφών, η υπόβαση σε αρκετούς δρόμους ήταν ελλιπής με συνέπεια/τη

διεύρυνση του σκάμματος, η αρχαιολογική έρευνα που επέβαλε τη διεύρυνση του σκάμματος είχαν ως αποτέλεσμα τη σημαντική υποβάθμιση του οδικού δικτύου της πόλης με δυσμενείς επιπτώσεις στην ασφαλή κυκλοφορία των κατοίκων και των οχημάτων» και την ανάγκη άμεσης επαναφοράς του στο αρχικό επίπεδο. Η δε λύση αυτή είναι σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της αναθέτουσας αρχής οικονομικότερη έναντι της τοπικής συντήρησης των οδών. γ) Ως προς την εργασία κατασκευής υποσταθμού μέσης τάσης για την τροφοδότηση του ανατολικού αντλιοστασίου, αυτή κατέστη αναγκαία, λόγω των αυξημένων αναγκών σε ηλεκτρική ενέργεια της περιοχής «λόγω εκτεταμένων έργων ηλεκτροφωτισμού-αναπλάσεων ζώνης λιμένα και ανάπτυξης λοιπών δραστηριοτήτων: απρόβλεπτες περιστάσεις», η δε κάλυψη με το υφιστάμενο δίκτυο της ΔΕΗ δεν είναι πλέον εφικτή. δ) Ως προς τις εργασίες κατασκευής με χρήση φρεατοπασσάλων της σύνδεσης των συλλεκτηρίων αγωγών με τα δύο αντλιοστάσια, αυτές οφείλονται στη μετακίνηση των αντλιοστασίων σε δυσμενέστερες θέσεις (λόγω της σύστασης του εδάφους και του υδροφόρου ορίζοντα), η μεν μετακίνηση του ανατολικού αντλιοστασίου οφείλεται στην παρεμπόδιση της αρχικής όδευσης των συλλεκτηρίων αγωγών του βαρυτικού δικτύου από υφιστάμενους αγωγούς ΟΚΩ, η δε μετακίνηση του δυτικού αντλιοστασίου οφείλεται στα αιτήματα των κατοίκων της περιοχής. ε) Περαιτέρω η χρήση αντλητικού συγκροτήματος ηλεκτροκίνητου, οφείλεται στην εγγύτητα με τη θάλασσα, τόσο του ανατολικού όσο και του δυτικού αντλιοστασίου, από την έναρξη εκσκαφής αλλά και κατά τη διάρκεια της κατασκευής τους, η δε ιδιαίτερα μεγάλη προσότητα ύδατος κατέστησε αναγκαίες τις ανωτέρω εργασίες τόσο για λόγους ασφαλείας όσο

και για λόγους προστασίας των κατασκευών στ) Τέλος όσον αφορά τη δαπάνη αρχαιολογίας αυτή οφείλεται σύμφωνα με την οικεία αιτιολογική έκθεση στο γεγονός ότι «η πόλη της Σαλαμίνας αποτελεί λόγω της ιστορίας της σημαντικότερη περιοχή αρχαιολογικού ενδιαφέροντος με συνέπεια να είναι επιβεβλημένη και απαραίτητη κατά τη διάρκεια των εργασιών εκσκαφής του δικτύου αποχέτευσης η παρακολούθηση των εργασιών από πολλαπλά συνεργεία αρχαιολογίας με σκοπό τη διαφύλαξη από την καταστροφή των αρχαιολογικών ευρημάτων και εν συνεχεία την αποκάλυψη τους, με την αρχαιολογική έρευνα και ανασκαφή». Περαιτέρω, με το από 16.7.2012 υπόμνημα του ο Δήμος Σαλαμίνας, προβάλλει όσον αφορά την αναγκαιότητα της εργασίας κατασκευής του δικτύου αγωγών ακαθάρτων ότι: «το υφιστάμενο παλιό δίκτυο που έχει κατασκευαστεί εδώ και 50 χρόνια είναι αχαρτογράφητο και ο Δήμος δεν έχει κατασκευαστικά στοιχεία. Πριν τη δημοπράτηση του έργου με τη σύνταξη της μελέτης θεωρήθηκε ότι το παλιό δίκτυο θα καταργηθεί και οι κατοικίες θα εξυπηρετούνται από το νεοκατασκευασθέν. Εντούτοις, μόνο κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης του έργου διαπιστώθηκε η έκταση του παλιού δικτύου (όπου σε πολλά σημεία χρειάστηκε να μετατοπιστεί) και επίσης ότι οι αγωγοί αυτοί είναι παντοροϊκοί, λόγω του ότι υπάρχουν κατοικίες που έχουν συνδέσει μόνο λύματα, ενώ άλλες κατοικίες έχουν συνδέσει και όμβρια από αιλές ταράτσες κλπ. Επίσης διευκρινίζεται ότι στην επιλογή των δρόμων στους οποίους θα γίνει το δίκτυο ακαθάρτων, με τη συμπληρωματική σύμβαση, θα ληφθούν υπόψη τα ακόλουθα : α) διαπιστωμένη ύπαρξη παντοροϊκού δικτύου, β) ύπαρξη λυμάτων κατά τη διάρκεια βροχοπτώσεων, γ) η σύνδεση δημοσίων ή δημοτικών κτιρίων όπου

αναπτύσσονται δραστηριότητες μεγάλου αριθμού ατόμων, όπως κέντρο υγείας, 6 σχολικά κτίρια, ιχθυόσκαλα κ.λ.π. που πλημμυρίζουν οι βόθροι και διαρρέουν τα λύματα με κίνδυνο τη δημόσια υγεία, δ) για την αντιμετώπιση παράνομου παλαιού δικτύου ακόμα και σήμερα αχαρτογράφητου, το οποίο θα εντοπιστεί με ερευνητικές τομές». Περαιτέρω για την αποκατάσταση του οδοστρώματος στο πλάτος της επέμβασης, προβάλλεται ότι, σε ορισμένους κεντρικούς δρόμους κατασκευάστηκαν περισσότεροι του ενός αγωγοί, με αποτέλεσμα η αποκατάσταση του οδοστρώματος να μην αποτελεί ενιαία επιφάνεια για την κυκλοφορία και να εγκυμονεί κινδύνους για την κυκλοφορία δικύκλων και πεζών, ενώ ως προς την κατασκευή υποσταθμού μέσης τάσης σημειώνεται ότι «μετά τη σύνταξη της αρχικής μελέτης και μέχρι σήμερα έχουν εντατικοποιηθεί οι δραστηριότητες με μεγάλη κατανάλωση ρεύματος όπως η ιχθυόσκαλα, αναψυκτήριο flamingo, η πλατεία εμπροσθεν Flamingo, αθλητικές εγκαταστάσεις, παιδικές χαρές οι οποίες σε συνδυασμό με τον ηλεκτροφωτισμό του παραλιακού μετώπου επιβαρύνουν το δίκτυο χαμηλής τάσης. Η δε κατασκευή του υποσταθμού μέσης τάσης παρέχει τη δυνατότητα της σύνδεσης του αντλιοστασίου και των λοιπών δραστηριοτήτων με το δίκτυο μέσης τάσης της ΔΕΗ και ως εκ τούτου, πλήρους επάρκειας ηλεκτρικού ρεύματος». Περαιτέρω επισημαίνεται ότι το ανατολικό αντλιοστάσιο μετακινήθηκε σε νέα θέση, ώστε να είναι δυνατή η παράκαμψη υφιστάμενων δικτύων ΟΚΩ που καθιστούσαν αδύνατη τη σύνδεση του με τους συμβάλλοντες συλλεκτές τόσο του βαρυτικού όσο και του δικτύου αναρρόφησης, το δυτικό αντλιοστάσιο μετακινήθηκε, μετά από καθολικό αίτημα των κατοίκων της περιοχής.

IV. Με τα δεδομένα αυτά και σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στις νομικές σκέψεις που προηγήθηκαν, το Κλιμάκιο κρίνει ότι:

i. Μέρος της δαπάνης της κατηγορίας εργασιών οικοδομικών αντλιοστασίων και συγκεκριμένα οι εργασίες κατασκευής φρεατοπασσάλων ποσού των 26.300 ευρώ και χρήσης αντλητικών συστημάτων ηλεκτροκίνητων (NT3/32) ποσού 153.300 ευρώ, αν και έχουν εκτελεστεί, όπως βεβαιώνεται από τον Διευθυντή Τεχνικών Υπηρεσιών, δεν προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου ότι έχουν προεγκριθεί ως πρόσθετες επείγουσες εργασίες κατ' εφαρμογή του άρθρου 56 του ν.3669/2008, δοθέντος ότι ούτε απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής για την προέγκριση εκτέλεσής τους προσκομίζεται, ούτε υπάρχει η απαιτούμενη τεχνική περιγραφή τους με αιτιολόγηση του επιτόπιου καθώς και η εκτίμηση της δαπάνης αυτών. Σε κάθε περίπτωση, ο Δήμος Σαλαμίνας δεν ζητά τη «νομιμοποίησή» τους κατ' επίκληση του άρθρου 56 του ν.3669/2008 αν και εκτελέστηκαν πριν την σύνταξη Α.Π.Ε και την υπογραφή συμπληρωματικής σύμβασης. Συνεπώς, εφόσον ούτε εκδόθηκε απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής πριν από την έναρξη εκτέλεσης των εργασιών αυτών για την έγκριση της εκτέλεσής τους, αλλά ούτε πρόκειται κατ' ουσία για επείγουσες πρόσθετες εργασίες, το Κλιμάκιο οφείλει να απέχει του ελέγχου, σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στη σκέψη I της παρούσας. (βλ. Ελ.Συν. Μειζ. Επταμ. 513/2012, Ε Κλιμ. 570/2011).

ii. Ως προς τις υπό στοιχ. α και β κατηγορίες εργασιών (κατασκευή δικτύου αγωγών και αποκατάσταση του οδοστρώματος), η ανάγκη εκτέλεσής τους συνιστά ανεπίτρεπτη επέκταση του τεχνικού αντικειμένου του έργου το οποίο είχε προβλεφθεί

με την αρχική σύμβαση. Ειδικότερα, όσον αφορά τις εργασίες κατασκευής νέων αγωγών δικτύου αποχέτευσης (υπό στοιχ. α εργασίες) μήκους 5.600μ., σε οδούς που θα οριστούν σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο από 16.7.2012 υπόμνημα του Δήμου κριτήρια, η ελεγχόμενη σύμβαση δεν φέρει συμπληρωματικό χαρακτήρα αναφορικά με το αρχικό συμβατικό αντικείμενο, τουναντίον αφορά στην εκτέλεση εργασιών που ανέκυψαν μετά από την ανατροπή των προβλέψεων της αναθέτουσας αρχής ως προς το είδος των υφιστάμενων αγωγών, οι οποίοι δεν ήταν αμιγείς αγωγοί λυμάτων αλλά παντοροϊκοί αγωγοί. Σε κάθε περίπτωση, και αν ακόμα υποτεθεί ότι οι ανωτέρω εργασίες από τη φύση τους δεν μπορούν να διαχωριστούν από το αντικείμενο της αρχικής σύμβασης ή ότι αυτές είναι αναγκαίες για την καλύτερη λειτουργία του έργου, δεν αποδεικνύεται ότι η αναγκαιότητα εκτέλεσής τους οφείλεται σε απρόβλεπτα γεγονότα ή καταστάσεις, δηλαδή σε αιφνίδια πραγματικά γεγονότα που δεν ανάγονται στο χρόνο κατάρτισης της αρχικής σύμβασης, τα οποία επηρεάζουν την τεχνική αρτιότητα του έργου και αντικειμενικά δεν μπορούσαν να προβλεφθούν στο στάδιο της μελέτης, δεδομένου ότι η αναθέτουσα αρχή, αορίστως επικαλείται ότι από πληροφορίες ή από στοιχεία της ΕΥΔΑΠ, οι υφιστάμενοι αγωγοί είχαν ληφθεί υπόψη ως αμιγείς αγωγοί λυμάτων, ενώ ήταν παντοροϊκοί. Περαιτέρω, δεν εξειδικεύονται από την αναθέτουσα αρχή οι λόγοι για τους οποίους, ακολουθώντας τους κανόνες της εμπειρίας και τεχνικής, ήταν αντικειμενικά αδύνατη πριν από την έναρξη των εργασιών της κύριας σύμβασης η διαπίστωση του είδους των αγωγών και η ένταξη των σχετικών εργασιών στο αρχικό έργο. Άλλωστε, όπως επισημαίνεται από την ίδια την αναθέτουσα αρχή, πρόκειται για δίκτυο παλαιό (κατασκευασμένο από την ίδια

χρόνια) και αχαρτογρίψιμο, συνεπώς, κατά τη σύνταξη της αρχικής μελέτης όφειλε αυτή να έχει επιδείξει την ανάλογη επιμέλεια, ώστε να είναι ξεκαθαρισμένα, τόσο η ακριβής θέση, όσο και το είδος των εν λόγω αγωγών. Αλλά και αν ακόμα υποθεθεί ότι δεν κατέστη εφικτός ο ακριβής εντοπισμός των ανωτέρω αγωγών εκ των προτέρων, στην οικεία αιτιολογική έκθεση δεν παρατίθεται καμία ειδικότερη αιτιολογία ως προς το γιατί δεν μπορούσε να προβλεφθεί εξ αρχής και να ληφθεί υπόψη η έλλειψη χαρτογράφησης των αγωγών αυτών και, ως εκ τούτου, η τυχόν αναγκαιότητα αντικατάστασης ή κατάργησης τους, γεγονός που θα συνεπαγόταν και την πρόβλεψη ενός αντίστοιχου κονδυλίου στον προϋπολογισμό του αρχικού έργου (πρβλ. Ελ.Συν. Ε Κλιμ. 608/2009, VI Τμ. 286/2010). Περαιτέρω, ούτε οι εργασίες αποκατάστασης των οδοστρωμάτων (υπό στοιχ. β εργασίες) δύναται να αποτελέσουν αντικείμενο συμπληρωματικής σύμβασης, διότι για τη μεν αποκατάσταση του οδοστρώματος εκείνων των οδών στους οποίους προβλέπεται η κατασκευή νέων αγωγών αποχέτευσης (υπό στοιχ. α εργασίες), λόγω του παρεπόμενου και παρακολουθηματικού χαρακτήρα της ανωτέρω εργασίας συντρέχουν οι ίδιοι ως άνω λόγοι, με συνέπεια αυτές, να μην μπορούν να χαρακτηριστούν συμπληρωματικές, για τη δε αποκατάστασή του οδοστρώματος στις λουιές οδούς, δε συντρέχουν απρόβλεπτες περιστάσεις, αλλά η αναγκαιότητα συντήρησης όλου του πλάτους τους οφείλεται σε πλημμελή εκπόνηση της αρχικής μελέτης και σε αστοχίες και παραλείψεις της, αφού ήταν γνωστή στην αναθέτουσα αρχή η έκταση της κατασκευής του δικτύου αποχέτευσης. Επιπροσθέτως, δεν ελήφθη υπόψη από αυτή, ως θα όφειλε, το γεγονός της φθοράς των οδών, λόγω της πυκνότητας των διασπασμένων

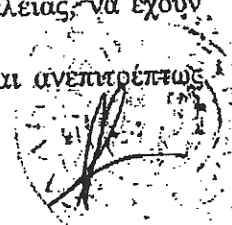
δικτύων Ο.Κ.Ω., στοιχείο το οποίο σε κάθε περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι οφείλεται σε απρόβλεπτες περιστάσεις, υπό την ανωτέρω έννοια. Σημειωτέον ότι στο άρθρο 4 του τιμολογίου της μελέτης προβλέπεται συμβατικά η πλήρης και έντεχνη αποκατάσταση της τομής του ασφαλτικού οδοστρώματος εκατέρωθεν της τομής τμήματος του δρόμου σε συνολικό πλάτος έως 5,00 μέτρα. Σε κάθε περίπτωση, δεν αποδείχθηκε από την αναθέτουσα αρχή ότι δεν κατέστη εφικτό οι επίμαχες εργασίες να διαχωριστούν τεχνικά από το αντικείμενο της αρχικής εργολαβίας.

iii. Περαιτέρω, ούτε για τις υπό στοιχ. δ και ε κατηγορίες εργασιών (ηλεκτρομηχανολογικές και οικοδομικές εργασίες αντλιοστασίων) συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 57 του ν.3669/2008, δεδομένου ότι οι περιστάσεις τις οποίες επικαλείται η αναθέτουσα αρχή, λόγω των οποίων κατέστη αναγκαία η εκτέλεση των εργασιών αυτών, δεν δύνανται να χαρακτηρισθούν απρόβλεπτες. Ειδικότερα όσον αφορά στην υπό στοιχ. δ εργασία (κατασκευή υποσταθμού μέσης τάσης), η οποία δεν περιλαμβάνεται στην αρχική σύμβαση, αυτή συνιστά ανεπίτρεπτη επέκταση του τεχνικού αντικειμένου του έργου και αποσκοπεί στην αρτιότητα και βελτίωση της ποιότητας αυτού, με υλικά και μεθόδους μη προβλεπόμενους στα τεύχη δημοπράτησης, ενώ, ακόμη και υπό την αντίθετη εκδοχή, οι επικαλούμενες αυξημένες ανάγκες σε ηλεκτρικό ρεύμα, λόγω εκτεταμένων και νέων έργων, που καθιστούν αναγκαία την κατασκευή του υποσταθμού, πέραν του ότι δεν αποδεικνύονται και προβάλλονται αορίστως, δεν συνιστούν άνευ ετέρου απρόβλεπτες περιστάσεις.

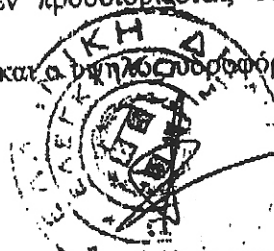
Εξάλλου, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου δεν είχε προσηλωθεί κάποια στοιχειώδης συνεννόηση ή συνεργασία με τη ΔΕΗ, προκειμένου να διασφαλιστεί αν

επαρκεί το υφιστάμενο δίκτυο (βλ. Ελ.Λυν. IV Τμ. πραξ. 190/2010, 183/2009).
Επομένως, στοιχειοθετείται εν προκειμένω παράλειψη της αναθέτουσας αρχής και όχι περίπτωση αιφνίδιας και ανυπαίτιας ανατροπής των αρχικών εκτιμήσεων, συνεπεία μεταγενέστερων υποδείξεων άλλων φορέων, η οποία και μόνο θα μπορούσε να δικαιολογήσει τη σύναψη συμπληρωματικής σύμβασης κατά τις προαναφερόμενες διατάξεις του άρθρου 57 του ν.3669/2008. Ως προς την υπό στοιχ. ε εργασία και ειδικότερα ως προς τις εργασίες κατασκευής των αντλιοστασίων με τη χρήση φρεατοπασσάλων και τη χρήση αντλητικών συγκροτημάτων ηλεκτροκίνητων ισχύος 3,0 έως 5,0 kW, δοθέντος ότι οι εν λόγω εργασίες οφείλονται στην αλλαγή των αρχικά προβλεπόμενων θέσεων των δύο αντλιοστασίων, δεν έχουν συμπληρωματικό χαρακτήρα προς τις αρχικά προβλεπόμενες εργασίες κατασκευής, αλλά αφορούν και αυτές σε ανεπίτρεπτη εκ των υστέρων μεταβολή του αρχικού σχεδιασμού. Ειδικότερα η αλλαγή των θέσεων των αντλιοστασίων, η οποία οφείλεται για το μεν, ανατολικό αντλιοστάσιο στην παρεμπόδιση της αρχικής οδεύσης των συλλεκτηρίων αγωγών του βαρυντικού δικτύου από υφιστάμενους αγωγούς Ο.Κ.Ω., για το δε, δυτικό αντλιοστάσιο σε λόγους «αισθητικής της πόλης», κατόπιν αιτημάτων των πολιτών (βλ. το 24330/3788/19.10.2009 έγγραφο της Διεύθυνσης Τεχνικών έργων του Δήμου Σαλαμίνας), συνιστά ανεπίτρεπτη εκ των υστέρων μεταβολή του αντικειμένου του έργου, που δεν ήταν γνωστή στο σύνολο των διαγωνιζομένων κατά το χρόνο υποβολής της προσφοράς τους, και δεν οφείλεται σε απρόβλεπτες περιστάσεις. Τα ανωτέρω, ζητήματα έπρεπε, με την επίδειξη της προσήκουσας επιμέλειας, να έχουν αντιμετωπιστεί κατά τη σύνταξη της προμελέτης και όχι να τίθενται ανεπίτρεπτως

μετά την υπογραφή της σύμβασης (βλ. Ελ.Συν. VI Τμ. 471/2011). Εξάλλου, σύμφωνα με την Γ.Σ.Υ. (άρθρο 4), η με την υποβολή προσφοράς συμμετοχή της αναδόχου στη δημοπρασία αποτελεί ακαταμάχητο τεκμήριο ότι έχει επισκεφθεί και ελέγξει πλήρως τη φύση και την τοποθεσία της περιοχής του έργου, ότι έχει πλήρη γνώση των γενικών και τοπικών συνθηκών κατασκευής αυτού και ότι είναι ενήμερη για τις διακυμάνσεις της στάθμης των υδάτων και τη διαμόρφωση και κατάσταση του εδάφους (βλ. και άρθρο 11 της Γ.Σ.Υ.). Σύμφωνα δε με το τιμολόγιο προμελέτης την ανάδοχο βαρύνουν, τόσο οι δαπάνες σύνταξης σχεδίων των εντοπιζόμενων με τις διευρευνητικές τομές ή κατά την εκτέλεση των εργασιών δικτύων ΟΚΩ ή άλλων έργων ή εμποδίων, όσο και οι δαπάνες έκδοσης των σχετικών αδειών και οι εργασίες που αφορούν τους Οργανισμούς Κοινής Ωφελείας (άρθρο 1.3.18), οι δαπάνες για την εξασφάλιση της αδιάκοπης λειτουργίας δικτύων ΟΚΩ που διέρχονται από τον χώρο ή επηρεάζονται από τον τρόπο εκτέλεσης του έργου, οι δαπάνες για άρση τυχόν προβλημάτων από την εκτέλεση των έργων (άρθρο 1.3.24), επίσης και οι δαπάνες των κάθε είδους αντλήσεων για την αντιμετάπιση των επιφανειακών, υπόγειων και πηγαίων νερών (άρθρο 1.3.19). Συγκεκριμένα δε ως προς τη χρήση αντλητικών συγκροτημάτων, σύμφωνα με το άρθρο 17 της ΕΣΥ, δεν προβλέπεται για την ανάδοχο η καταβολή ιδιαίτερης αποζημίωσης για την άντληση υπογείων υδάτων, καθόσον αυτή περιλαμβάνεται τόσο στις κατ' αποκοπήν τιμές των άρθρων του τιμολογίου όσο και στις τιμές του αντίστοιχου τιμολογίου για το τμήμα που δημοπρατήθηκε με το σύστημα μελέτη-κατασκευή. Σε κάθε δε περίπτωση, δεν προσδιορίζεται, ούτε εξειδικεύεται, η διαφοροποίηση της σύστασης του εδάφους και ο υψηλότερος

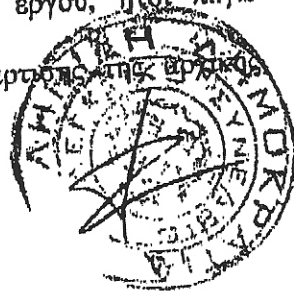
ορίζοντας σε σύγκριση με τις αρχικές θέσεις κατασκευής των αντλιοστασίων.
Εξάλλου, η ανάδοχος γνώριζε σύμφωνα με το άρθρο 3.2 του Κανονισμού μελετών του

Έργου (έργα αναρρόφησης) την ύπαρξη υψηλού υδροφόρου ορίζοντα στην περιοχή.

Για όλους τους προεκτεθέντες λόγους, ακόμη κι αν οι ως άνω εργασίες δεν θα μπορούσαν τεχνικά ή οικονομικά να διαχωριστούν από την αρχική σύμβαση, χωρίς να δημιουργήσουν μείζονα προβλήματα για την αναθέτουσα αρχή, ή, παρά τη δυνατότητα διαχωρισμού τους, είναι απόλυτα αναγκαίες για την τελειοποίησή της, δεν δύνανται ν' αποτελέσουν αντικείμενο της ελεγχόμενης σύμβασης, αφού δεν συντρέχουν, σωρευτικά, οι προϋποθέσεις του άρθρου 57 του ν.3669/2008.

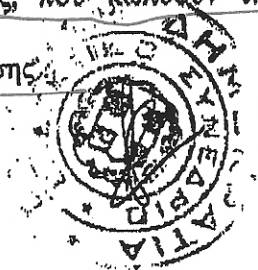
iv. Ως προς την υπό στοιχείο δ κατηγορία εργασιών υδραυλικές εργασίες-υδραυλικά υπό πίεση (αποχετευτικό δίκτυο αναρρόφησης vacuum ανατολικού τμήματος) δεν προκύπτουν από τα στοιχεία του φακέλου οι απρόβλεπτες περιστάσεις που κατέστησαν αναγκαία την υλοποίησή τους.

v. Όσον αφορά το προβλεπόμενο κονδύλι απολογιστικών που αφορά αρχαιολογικές εργασίες, οι οποίες σύμφωνα με το άρθρο 37 παρ. 6 του ν.3028/2002 χρηματοδοτούνται από τον κύριο του έργου, αφενός μεν έχουν παρακολουθηματικό χαρακτήρα σε σχέση με τις ελεγχόμενες συμπληρωματικές εργασίες, αφετέρου δε, δεν συντρέχουν οι προβλεπόμενες στο νόμο προϋποθέσεις για τη σύναψη συμπληρωματικής σύμβασης, καθόσον δεν προκύπτει από κάποιο στοιχείο του φακέλου ότι οι αρχαιολογικές εργασίες εν γένει, κατέστησαν αναγκαίες λόγω απρόβλεπτων περιστάσεων κατά την τεχνική εκτέλεση του έργου, ήτοι λόγω πραγματικών γεγονότων που δεν ανάγονται στο χρόνο κατάρτισης της αρχικής

σύμβασης, τα οποία επηρεάζουν την τεχνική αρτιότητα του έργου και αντικειμενικά δεν μπορούσαν να προβλεφθούν στον αρχικό προϋπολογισμό του έργου. Και τούτο διότι, παρά την παραδοχή από την αναθέτουσα αρχή ότι η Σαλαμίνα αποτελεί σημαντική περιοχή αρχαιολογικού ενδιαφέροντος (βλ. το υπ' αριθμ. πρωτ. 2535/2.5.2008 έγγραφο της ΚΣΤ Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων σύμφωνα με το οποίο «η περιοχή ανάπτυξης του έργου παρουσιάζει έντονο αρχαιολογικό ενδιαφέρον και μάλιστα σε αυτή εμπίπτει και ο κηρυγμένος ως αρχαιολογικός χώρος της Αγίας Κυριακής»), η αναθέτουσα αρχή δεν είχε καν αιτιολογήσει ερώτημα πριν την ανάθεση του έργου σχετικά με την ύπαρξη αρχαιοτήτων στον τόπο εκτέλεσης του έργου (βλ. την από 16.7.2012 βεβαίωση του Διευθυντή της Διεύθυνσης Τεχνικών Υπηρεσιών του Δήμου Σαλαμίνας), προκειμένου να προβλέψει σχετικό κονδύλιο για την εκτέλεση αυτών στον προϋπολογισμό της αρχικής σύμβασης. Επομένως, δεν επέδειξε την ενδεδειγμένη επιμέλεια και προσοχή για τη διεξαγωγή των αναγκαίων ερευνών, πριν την ανάθεση του αρχικού έργου (βλ. Ελ.Συν. Ε Κλιμ. 610/2011, 77/2012).

V. Κατόπιν των ανωτέρω, το Κλιμάκιο κρίνει: α) το μεν, ότι πρέπει να απέχει του ελέγχου του υποβληθέντος σχεδίου, κατά το μέρος που αφορά: α) ποσό 26.300 ευρώ για την κατασκευή φρεατοπασσάλων και β) ποσό 153.300 ευρώ για εργασίες αντλητικών συγκροτημάτων ηλεκτροκίνητων, οι οποίες έχουν εκτελεσθεί, β) το δε, κατά λοιπά, ότι συντρέχουν ουσιώδεις νομικές πλημμέλειες, που καθόλου την υπογραφή του υποβληθέντος σχεδίου συμπληρωματικής σύμβασης.

Για τους λόγους αυτούς

Απέχει του ελέγχου του σχεδίου της 1^{ης} Συμπληρωματικής Σύμβασης του έργου «Κατασκευή δευτερεύοντος δικτύου αποχέτευσης ακαθάρτων υδάτων πόλης Σαλαμίνας», κατά το μέρος που αφορά, αφενός μεν, δαπάνη ποσού 26.300 ευρώ, αφετέρου δε, δαπάνη ποσού 153.300 ευρώ, για εργασίες αντλητικών συγκροτημάτων ηλεκτροκίνητων.

Αποφαινεται ότι, κατά τα λοιπά, κωλύεται η υπογραφή του ως άνω σχεδίου σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο σκεπτικό της παρούσας.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΕΛΙΣΣΑΒΕΤ ΚΟΥΛΟΥΜΠΙΝΗ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ

ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ ΖΑΧΟΥ

Ακρ: 67
27/2/12

ΕΥΔΟΞΙΑ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΟΥ

Δημος Σαλαμινας

Νομικη Υπηρεσια

Σαλαμινα, 1.8.2012

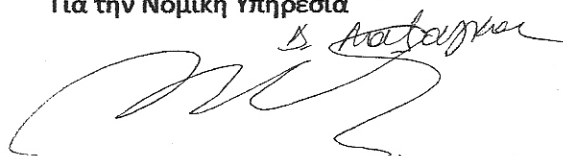
Προς Οικονομικη Επιτροπη Δημου

Σαλαμινας

Θεμα: Ληψη αποφασης από την Οικονομικη Επιτροπη Δημου Σαλαμινας για την ασκηση ή μη αιτησης ανακλησης ενωπιον του Ελεγκτικου Συνεδριου (VI τμημα) κατά της με αρ. 343/2012 πραξης του Ε' κλιμακιου (Β' Διακοπων) του Ελεγκτικου Συνεδριου .

Συμφωνα με το αρθρο 72 Ν. 3852/2010, κι επειδη το Ε' κλιμακιο (Β' Διακοπων) του Ελεγκτικου Συνεδριου, στα πλαισια ελεγχου της νομιμοτητας του σχεδιου της 1^{ης} Συμπληρωματικης Σύμβασης του εργου «Κατασκευη δευτερευοντος Δικτυου αποχετευσης ακαθαρτων υδατων πολης Σαλαμινας» εκρινε, με την πιο πανω με αρ. 343/12 πραξη του, που κοινοποιηθηκε στον Δημο την 27.7.12 (και επισυναπτεται στο παρον), ότι: α)το μεν, απεχει του ελεγχου του υποβληθεντος σχεδιου της 1^{ης} Συμπληρωματικης Σύμβασης του εργου «Κατασκευη δευτερευοντος Δικτυου αποχετευσης ακαθαρτων υδατων πολης Σαλαμινας» κατά το μερος που αφορα αφενος μεν δαπανη ποσου 26.300 ευρω για κατασκευη φρεατοπασσαλων, αφετερου δε, δαπανη ποσου 153.300 ευρω για εργασιες αντλητικων συγκροτηματων ηλεκτροκινητων, οι οποιες εχουν εκτελεσθει, β)το δε, αποφανθηκε ότι κατά τα λοιπα συντρεχουν ουσιωδεις νομικες πλημμελειες που κωλυουν την υπογραφη του υποβληθεντος σχεδιου συμπληρωματικης συμβασης. Επειδη όμως η Τεχνικη Υπηρεσια του Δημου Σαλαμινας εχει την αποψη ότι συντρεχουν λογοι για την συνταξη της 1^{ης} συμπλήρωματικης συμβασης και λογοι ανακλησης της πιο πανω πραξης (ιδ. το συνημμενο στο παρον με αρ. πρωτ. 3040/31.7.12 εγγραφο Τεχνικης Υπηρεσιας Δημου Σαλαμινας στο οποιο περιγραφονται οι λογοι όπως απροβλεπτες περιστασιες, επειγουσες εργασιες, λογοι δημοσιου συμφεροντος κλπ), παρακαλουμε να λαβετε αποφαση περι της ασκησης ή μη αιτησης ανακλησης κατά της πιο πανω πραξης, ώστε να κριθει από το αρμοδιο δικαστηριο.

Για την Νομικη Υπηρεσια

Δ. Χατζηγιαννης

Δ/ΝΣΗ ΤΕΧΝ.ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
ΤΜΗΜΑ : Α'

Ταχ. Δ/ση : Λ.Κ.Καραμανλή 1
Ταχ. Κωδ.: 18900
Πληροφορίες : Κ.Περδικούρης
Τηλέφωνο : 213-2027392

ΠΡΟΣ : 1. Γραφείο Δημάρχου
2. Οικονομική Επιτροπή
3. Νομική Υπηρεσία

ΘΕΜΑ : Άποψη Τεχνικής Υπηρεσίας για την υπ' αριθμ. 343/2012 Πράξη του Ε' Κλιμακίου Ε.Σ. που αφορά τον Προσυμβατικό Έλεγχο της 1ης Συμπληρωματικής Σύμβασης του έργου : " Κατασκευή δευτερεύοντος δικτύου αποχέτευσης ακαθάρτων υδάτων πόλης Σαλαμίνας " .

Η υπηρεσία μας έχει της απόψη ότι συντρέχουν λόγοι για την σύνταξη Συμπληρωματικής Σύμβασης διότι υπάρχουν εργασίες κατά την τεχνική εκτέλεση του έργου, όπως αυτό περιγράφεται στην αρχική σύμβαση , λόγω απρόβλεπτων καταστάσεων και δεν μπορούν τεχνικά ή οικονομικά να διαχωριστούν από την αρχική σύμβαση χωρίς να δημιουργήσουν μείζονα προβλήματα για την αναθέτουσα αρχή .

Οι λόγοι ανάκλησης της πράξης περιληπτικά είναι οι εξής :

Όλες οι εργασίες της 1ης Σ.Σ.οφείλονται σε απρόβλεπτες περιστάσεις και γεγονότα που δεν μπορούσε να γνωρίζει ο Δήμος κατά την εκπόνηση της μελέτης και την υπογραφή της αρχικής σύμβασης (Αρχαιολογικά Ευρήματα , αχαρτογράφητο υπάρχον δίκτυο κ.λ.π.)

Οι εργασίες άντλησης και κατασκευής των φρεατοπασσάλων ήταν επείγουσες εργασίες και χωρίς την άμεση εκτέλεση τους κινδύνευε το έργο , γι' αυτό δόθηκε προφορική εντολή καταχωρημένη στο ημερολόγιο για άμεση εκτέλεση τους .

Επιτακτικοί λόγοι δημόσιου συμφέροντος επιβάλλουν την εκτέλεση των εργασιών της 1ης Σ.Σ. Στα πλαίσια της αρχικής εργολαβίας διότι σε διαφορετική περίπτωση τίθεται σε άμεσο κίνδυνο η δημόσια υγεία με την διαρροή των λυμάτων στη θάλασσα και την μόλυνση του υδροφόρου ορίζοντα .

Άρα θα πρέπει να ασκηθεί αίτηση ανάκλησης της υπ' αριθμ. 343/2012 Πράξης του Ε' Κλιμακίου Ε.Σ. ενώπιον του VI Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

